
Zbrojewsko, st. 3, gm. Lipie, woj. częstochowskie

Informator Archeologiczny : badania 31, 103-104

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

no jedynie w warstwie ornej. W wykopie IV, na wschodnim profilu południowej części piaskowni, odsłonięto resztki obiektu 1, odkrytego i wyeksplorowanego w 1996 r. Zachowane w około 1/3 wypełnisko jamy miało kształt głębokiej niecki o prostej ścianie północnej i skośnej ścianie południowej oraz nierównym dnie. Zasypano czarno-żółto-brązowy, drobno- i średnioziarnisty piasek z ostrokrawędzistymi, spękanymi termicznie kamieniami. Poza węglami drzewnymi odkrytymi w stropie wypełniska nie natrafiono na inny materiał zabytkowy. Z obiektu 2, którego pozostałość odsłonięto na wschodnim profilu piaskowni w wykopie IV, zachował się jedynie fragment stropu wypełniska — warstewka szaroczarnego, drobno- i średnioziarnistego piasku. Materiał zabytkowy odkryty w warstwie ornej obejmował: 9 zabytków krzemienych (łuszczeń i 7 łuszczyk oraz okruch krzemieny), 18 fragmentów ceramiki (7 datowanych na epokę brązu, 4 o chronologii pradziejowej, 1 z okresu wpływów rzymskich, 1 średniowieczny i 5 o chronologii nowożytnej) oraz pojedyncze węgle drzewne.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Dziale Archeologii Państwowego Muzeum w Białymstoku.

Badania nie będą kontynuowane.

ZBROJEWSKO, st. 3, gm. Lipie, woj. częstochowskie

- cmentarzysko birytualne grupy górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej fazy klasycznej (schyłek epoki brązu)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w północno-zachodniej części wielkiego cmentarzyska z epoki brązu w miejscowości Zbrojewsko, gmina Lipie, województwo częstochowskie. Przebadano powierzchnię 550 m²

Odkryto 54 obiekty (nr 1249-1303). Wśród zbadanych obiektów najliczniejsze (21) były groby szkieletowe (nr 1249, 1250, 1255, 1257, 1260, 1264, 1270, 1275, 1277, 1281, 1284-1286, 1289, 1291-1293, 1296, 1297, 1299, 1301), na ogół nakryte podłużnymi brukami kamiennymi, zorientowanymi w przybliżeniu wzdłuż osi północ-południe. Bruki te niekiedy ułożone były nawet z czterech (groby 1281 i 1292) warstw kamieni. Pomiędzy kamieniami w brukach natrafiano na rozrzucone ułamki naczyń glinianych. Pod brukiem znajdowała się podłużna jama grobowa, analogicznie zorientowana jak bruk, przeważnie obstawiona kamieniami. Obstawy były albo pełne, bardzo regularne, albo tylko częściowe. W tych przypadkach kamienie grupowały się przy południowym i północnym końcu jamy grobowej. W jamie grobowej pierwotnie złożone były zwłoki zmarłego, skierowane głową na południe. Szczątki kostne uległy w większości całkowitemu rozkładowi w piasku. O pierwotnym układzie zwłok świadczą między innymi szczątki szkieletu zębów, które udało się zaobserwować w grobach 1249, 1255 i 1281. W grobie 1257 dzięki obecności diademu wykonanego z blaszek brązowych zachowały się resztki kości czaszki. W grobie 1296, w którym nie było konstrukcji kamiennych, zachował się fragment kości ręki zmarłego tkwiący w bransolecie brązowej. W grobach szkieletowych natrafiano też niekiedy na kółka z drutu brązowego (groby 1264, 1281), które zdobiły przybranie głowy zmarłego. Groby szkieletowe wyposażone były w naczynia gliniane, przeważnie ustawione w nogach zmarłego, w północnym końcu jamy grobowej. Niekiedy pojedyncze naczynia ustawiano także przy głowie zmarłego w południowym końcu grobu. Wśród naczyń w grobach szkieletowych niemal z reguły znajdowała się miska z czerpakiem wewnątrz. Towarzyszył jej garnek lub naczynie wazowate średniej wielkości. Zestaw ten był niekiedy uzupełniany przez inne naczynia. W grobach szkieletowych 1284, 1286 i 1289 znaleziono gliniane grzechotki.

Do grobów szkieletowych wyglądem zewnętrznym upodabniało się 9 dalszych grobów (nr 1251, 1254, 1256, 1268, 1271, 1273, 1280, 1287, 1294). Były one nakryte brukami kamiennymi zorientowanymi wzdłuż osi północ-południe, niekiedy złożonymi z kilku warstw kamieni. W grobie 1280 wyróżniono cztery warstwy kamieni tworzące bruk. Pomiędzy kamieniami bruków, podobnie jak w grobach szkieletowych natrafiano na rozproszone ułamki naczyń glinianych. Pod brukiem znajdowała się podłużna jama grobowa, na ogół obstawiona kamieniami. W jamie tej rozrzucone były przepalone kości oraz naczynia gliniane ustawione analogicznie jak w grobach szkieletowych. W grobie 1280 stwierdzono, że przepalone kości czaszki znajdowały się w południowym końcu jamy grobowej. Układ ten

nawiązuje wyraźnie do zwyczaju układania niespalonych ciał zmarłych w grobach głową na południe. Także w omawianych grobach ciałopalnych z konstrukcjami kamiennymi znajdowały się niekiedy kółka brązowe (groby 1251, 1268, 1287). W grobie 1287-znaleziono jeszcze dwie gliniane grzechotki oraz dwa gliniane kółka ze szprychami, zapewne stanowiące część modelu wózka.

W grobie 1300 przepalone kości znaleziono w małej jamie grobowej bez obstawy kamiennej, ale nakrytej dwoma warstwami bruku. W siedmiu dalszych grobach (nr 1252, 1265, 1269, 1278, 1283, 1288, 1290) przepalone kości złożono do małej jamy grobowej lub rozsypano w piasku, bez jakichkolwiek konstrukcji kamiennych. W grobie 1288 przepalone kości czaszki zostały złożone w górnej części skupienia kości. W grobie 1269 na małym kolistym zgrupowaniu przepalonych kości ułożony został naszyjnik brązowy. Natomiast w grobie 1278 przy skupieniu przepalonych kości leżała na boku waza gliniana, która mogłaby pełnić funkcję popielnicy. W grobie 1290 oprócz złożonych wprost do ziemi, znaleziono także nieco spalonych kości w jednym z naczyń glinianych ustawionych w obrębie grobu, Także w małych grobach ciałopalnych jamowych znajdowano drobne wyroby brązowe, czy też grzechotkę glinianą (grób 1290).

W dziesięciu dalszych grobach (nr 1258, 1262A, 1262B, 1263, 1266, 1267, 1274, 1276, 1282, 1298) przepalone kości złożono do wnętrza glinianej popielnicy. Popielnice, którymi były na ogół naczynia wazowate, ustawiano w małych jamach wykopanych w piasku, bez konstrukcji kamiennych. Jedna z popielnic (grób 1298) nakryta była misą. W grobie 1274 popielnicy towarzyszyły dalsze naczynia gliniane. Także w grobach popielnicowych znajdowano kółka brązowe (groby 1262B, 1266, 1282) i grzechotkę glinianą. Trzy dalsze obiekty (nr 1259, 1272, 1279) to groby bardzo zniszczone, których pierwotny wygląd trudno ustalić. Zbadano też dwa paleniska (nr 1253 i 1261) oraz jamę (nr 1303) o bliżej nieokreślonej chronologii i przynależności kulturowej.

Groby odkryte w 1997 roku w ogromnej większości należy datować na schyłek epoki brązu i zaliczyć do klasycznej fazy grupy górnośląsko-małopolskiej. Jedynie grób 1278 można datować na w przybliżeniu na schyłek III lub IV okres epoki brązu.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Badaniach Archeologicznych na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1997 roku”, s. 59-67.

ŻUKÓWKA, st. 1, gm. Sochaczew, woj. skierniewickie, AZP 55-59/11

- domniemana osada kultury łużyckiej – wynik negatywny
- domniemana osada wczesnośredniowieczna – wynik negatywny

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w czerwcu i lipcu przez mgr. Justyna Skowrona (Przedsiębiorstwo Archeologiczno-Konserwatorskie „KAIROS-PLUS” w Łodzi). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 50 m².

Wynik negatywny. Nie stwierdzono warstw kulturowych i obiektów osadniczych. Brak materiału ruchomego. Stanowisko prawdopodobnie nie istnieje.

Badania nie będą kontynuowane.